

27 Narodziny państwa polskiego. Mieszko I

WYMAGANIA WYNIKAJĄCE Z PODSTAWY PROGRAMOWEJ

IX. Polska w okresie wczesnopiastowskim.

Uczeń:

- 1) wyjaśnia uwarunkowania narodzin państwa polskiego i jego chrystianizacji, z uwzględnieniem roli Mieszka I;
- 2) opisuje zmiany terytorialne państwa polskiego w X–XII w.;
- 3) rozpoznaje tendencje centralistyczne i decentralistyczne w życiu politycznym państwa polskiego w X–XII w.

Uczeń spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto:

- 1) przedstawia geografię plemienną Polski przedpiastowskiej.

CZAS ZAJĘĆ

2 godziny lekcyjne

CELE LEKCJI

Uczeń:

ZNA

- daty: 966, 968, 972, 990
- postacie: Mieszka I, Dobrawy, Jordana, Hodona, Ody, Henryka Kłótnika
- plemiona słowiańskie, które osiedliły się na ziemiach polskich

ROZUMIE

- pojęcia: plemię, wiec, wojowie, opole, federacja, podgrodzie, pancerny, palatium, Związek Wielecki, biskupstwo misyjne
- znaczenie dokumentu *Dagome iudex*

POTRAFI

- omówić organizację plemienną Słowian na ziemiach polskich
- wskazać najważniejszych bogów słowiańskich
- scharakteryzować życie plemion słowiańskich na ziemiach polskich
- wskazać pierwsze źródła na temat osadnictwa Słowian na ziemiach polskich
- wskazać na mapie siedziby plemion słowiańskich na ziemiach polskich
- określić warunki budowy osady w Biskupinie
- omówić kolejność podboju plemion przez Mieszka I
- wskazać na mapie Gniezno, najważniejsze grody w państwie Mieszka I oraz ziemie zajęte przez Mieszka I
- podać przyczyny przyjęcia chrztu przez Mieszka I

- określić skutki chrystianizacji ziem polskich
- omówić przebieg podbojów Mieszka I
- ocenić rządy Mieszka I

Materiał realizowany na pierwszej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Podajemy temat i główny cel lekcji.

II. ROZWINIĘCIE

Uczniowie czytają drugi i trzeci akapit podrozdziału *Plemiona słowiańskie na terenie Polski* (s. 286–287), a następnie odpowiadają na pytania:

- Co wpłynęło na wykształcenie się odrębności wśród plemion słowiańskich?
- W jakich źródłach pisanych pojawiły się pierwsze wzmianki na temat plemion słowiańskich na ziemiach polskich?

Rozdajemy karty pracy *Narodziny państwa polskiego*. ▶ 📄 Prosimy uczniów, aby na podstawie mapy (m7, s. 292) wykonali zadanie 1.

Prosimy uczniów, aby przeczytali podrozdział *Organizacja plemienna w Polsce przedpiastowskiej* (s. 287).

Zadajemy pytania:

- Jakie były podstawy tworzenia plemion?
- Czym były federacje i opola?
- Gdzie Słowianie zakładali osady?
- Czym był gród i kto tam mieszkał?
- Czym zajmowali się mieszkańcy osad?
- Jak nazywali się najważniejsi bogowie słowiańscy?

Wspólnie z uczniami oglądamy ilustrację grodu (m1, s. 288). Wyjaśniamy różnicę między grodem a podgrodzciem. Pytamy:

- Jakie budowle znajdowały się w grodzie?

Rozdajemy uczniom karty pracy *Narodziny państwa polskiego. Mieszko I*. ▶ 📄 Następnie odtwarzamy film o Biskupinie. ▶ 🎥 Prosimy ich, aby wykonali zadanie 1, które później wspólnie sprawdzamy. Zwracamy uwagę na to, że osada w Biskupinie ma charakter przedstawiański.

Informujemy, że wśród licznych plemion słowiańskich na ziemiach polskich dominowały dwa – Wiślanie i Polanie. Prosimy uczniów, aby na mapie (m7, s. 292) znaleźli te dwa plemiona.

Wyjaśniamy, że kiedy Wiślanie znaleźli się pod wpływem czeskich Przemysłidów, Polanie rządzeni przez ród Piastów zaczęli jednoczyć pozostałe plemiona.

Pytamy:

- Kto, zgodnie z legendą, zapoczątkował ród Piastów?

Jeśli uczniowie nie znają odpowiedzi, mogą przeczytać drugi akapit podrozdziału *Państwo Piastów* (s. 288). Następnie w kartach pracy wykonują zadanie 2. Omawiamy je wspólnie z uczniami.

Zadajemy pytanie:

- › Kto zjednoczył plemiona na ziemiach polskich?

Informujemy, że Mieszko I zjednoczył ziemie stopniowo. Prosimy, aby uczniowie na podstawie mapy (s. 292) odpowiedzieli na pytania:

- › Jakie plemiona zjednoczył Mieszko I do ok. 960 r.?
- › Jakie plemiona włączył Mieszko do swojego państwa po 960 r.?

Podkreślamy, że najważniejszym grodem państwa Mieszka I było Gniezno.

Uczniowie, korzystając z tekstu źródłowego (m2, s. 289) oraz infografiki *Drużyna książęca* (s. 294), odpowiadają na pytania:

- › Jaki wizerunek Mieszka I przedstawił Ibrahım Ibn Jakub?
- › Co wskazuje na to, że poddani cenili Mieszka I?
- › Dlaczego dla rodziny narodziny chłopca były źródłem ubóstwa, a córki – bogactwa?
- › Co należało do wyposażenia pancernych?
- › Dlaczego Mieszko I dbał o wyposażenie pancernych?

Podkreślamy, że Mieszka I przede wszystkim kojarzymy z przyjęciem chrztu. Przypominamy, że przed tym wydarzeniem jego poddani byli poganami. Wierzyli w wielu bogów, którym oddawali cześć w gajach i u źródeł rzek.

Omawiamy przyczyny przyjęcia chrztu przez Mieszka I. Prosimy uczniów, aby przeczytali dwa teksty źródłowe (m3 i m4, s. 290). Zadajemy pytania:

- › Dlaczego, zdaniem kronikarzy, Mieszko I przyjął chrzest?
- › Kim była Dobrawa?
- › Jakie dostrzegacie różnice między obiema wersjami kronikarskimi? Z czego mogły one wynikać?

Następnie prosimy uczniów, aby przeczytali pierwszy, drugi i trzeci akapit podrozdziału *Chrzest Polski* (s. 289–291) i wskazali przyczyny tego wydarzenia. Zadajemy pytanie:

- › Dlaczego Mieszko I postanowił się sprzymierzyć z Czechami, a nie z państwem niemieckim?

Zwracamy uwagę na pozytywne skutki chrystianizacji. Uczniowie czytają trzy ostatnie akapity podrozdziału *Chrzest Polski* (s. 290–291) i odpowiadają na kolejne pytania:

- › Gdzie i kiedy powstało pierwsze biskupstwo misyjne? Kto został biskupem?
- › Jak przyjęcie chrztu przez Mieszka I wpłynęło na legitymizację władzy?
- › W jaki sposób kontakty z Kościołem wpłynęły na rozwój państwowości i kultury?

Prosimy uczniów, aby przyjrzeni się obrazowi Jana Matejki (m5, s. 290) i przeczytali podpis.

Pytamy:

- › Jakie osoby, według autora obrazu, brały udział w chrzcie Mieszka I?
- › Dlaczego na obrazie pojawił się św. Wojciech? [W razie problemów możemy nakierować uczniów, przypominając w kilku słowach postać św. Wojciecha].
- › Jaka jest symbolika tego obrazu?

Wyjaśniamy, że Mieszko I był bardzo dobrym strategiem i dyplomata, o czym świadczą jego podboje. Prosimy uczniów, aby przeczytali podrozdział *Ekspansja terytorialna i stosunki państwa Mieszka I z sąsiadami* (s. 291–292), a następnie w kartach pracy wykonali zadanie 3. Omawiamy je wspólnie z uczniami.

Prosimy ich o wskazanie na mapie (s. 292) Pomorza Zachodniego, Śląska i Małopolski. Uczniowie wskazują też państwa, z którymi walczył Mieszko I. Zadajemy im pytania:

- ▶ Kogo poślubiła córka Mieszka I Świętosława?
- ▶ Jakie mogło być znaczenie tych związków małżeńskich?

Informujemy, że Mieszko I po śmierci Dobrawy, z którą miał syna Bolesława i córkę Świętosławę, ożenił się z córką margrabiego Marchii Północnej Odą. Urodziła mu ona trzech synów: Mieszka, Świętopełka i Lamberta.

Wyjaśniamy, że przed śmiercią ok. 990 r. Mieszko I wydał dokument *Dagome iudex*. Prosimy uczniów, aby przeczytali tekst źródłowy (m8, s. 292), a następnie odpowiedzieli na pytania:

- ▶ Dlaczego Mieszko I oddał Polskę pod opiekę papieża?
- ▶ Jakie ziemie należały do państwa Mieszka I?
- ▶ O kim wspomina źródło, a o kim milczy?

Następnie prosimy uczniów o wykonanie w kartach pracy zadania 4.

III. PODSUMOWANIE

Proponujemy uczniom, aby podzielili się refleksją z lekcji i dokończyli zdania:

- ▶ Na dzisiejszej lekcji dowiedziałem się...
- ▶ Najciekawszym wątkiem dzisiejszej lekcji było...
- ▶ W dzisiejszej lekcji podobało mi się...

METODY KONTROLI

Uczniowie w kartach pracy wykonują zadanie 5.

ALTERNATYWA

Uczniowie wykonują zadanie na stronie learningapps.org. ▶

PRACA DOMOWA

Uzasadnij tezę, że Mieszko I był dobrym władcą Polski.

Materiał realizowany na drugiej godzinie lekcyjnej

I. WPROWADZENIE

Kontynuujemy lekcję związaną z rządami Mieszka I. Podajemy temat (*Ocena rządów Mieszka I*) i główny cel zajęć (*Ocenię rządy Mieszka I*).

II. ROZWINIĘCIE

Prosimy uczniów, aby w podręczniku przeczytali tekst *Czy przodkowie Mieszka I byli wikingami?* (r1, s. 293), a następnie wykonali polecenia 1 i 2 (s. 293).

Dzielimy uczniów na trzy grupy i rozdajemy instrukcje. ▶

Grupa I

Porównajcie rządy Mieszka I i Ottona I. Wskażcie, czego mógłby się nauczyć Mieszko I od Ottona I. Swoje wnioski zapiszcie na dużym arkuszu papieru.

Grupa II

Porównajcie rządy Mieszka I i Karola Wielkiego. Wskażcie, czego mógłby się nauczyć Mieszko I od Karola Wielkiego. Swoje wnioski zapiszcie na dużym arkuszu papieru.

Grupa III

Porównajcie rządy Mieszka I i Ottona III. Wskażcie, czego mógłby się nauczyć Mieszko I od Ottona III. Swoje wnioski zapiszcie na dużym arkuszu papieru.

Uczniowie po skończonej pracy prezentują wnioski.

III. PODSUMOWANIE

Po przedstawieniu efektów pracy grup zadajemy uczniom pytanie:

► Mieszko I, Karol Wielki, Otton I czy Otton III? Który z nich był lepszym władcą?

METODY KONTROLI

Rozdajemy uczniom karty pracy *Początki rządów piastowskich w Polsce*. ► Prosimy, aby wykonali zadanie 1.

PRACA DOMOWA

Jak mogłaby wyglądać sytuacja Polski, gdyby Mieszko I nie przyjął chrztu? Uzasadnij odpowiedź.